

Толас

№ 2 14 студзеня 1993 г. Выдаецца з 1955 г.

(2300)

Радзімы

СВАЙМУ НАРОДУ ПРЫСЯГНУЛІ

31 снежня 1992 года назаўжды ўвойдзе ў гісторыю нашай дзяржавы. У гэты дзень беларуская армія прымала прысягу. На ўрачыстасці ў ваенскія падраздзяленні прыехалі кіраўнікі ўрада, дэпутаты, вядомыя ў рэспубліцы людзі.

У дзесяць гадзін раніцы ў актавай зале Міністэрства абароны перад цырымоніяй прыняцця прысягі з уступным словам выступіў Старшыня Вярхоўнага Савета і Старшыня Савета абароны Рэспублікі Беларусь С. Шушкевіч. Ён адзначыў, што на нашай зямлі гэты рытуал адбываецца не ўпершыню. Але раней вайсковы люд прысягаў розным уладарам: хто князю, хто каралю, хто імператару... І толькі цяпер, толькі сёння грамадзяне прыносяць клятву вернасці менавіта свайму народу.

Ва ўрачыстай абстаноўцы, пры вялікай колькасці гасцей першым прыняў прысягу міністр абароны Павел Казлоўскі, за ім генералы, афіцэры, прапаршчыкі кіруючага саставу Міністэрства абароны.

Пасля заканчэння афіцыйнай часткі ў актавай зале адбыўся канцэрт. Упершыню прагучала на ім песня "Пагоня" на словы М. Багдановіча. Армейскім артыстам акампаніраваў кампазітар, аўтар музыкі Ігар Лучанок.

Цёпла прымалі слухачы і выступленне ансамбля "Сябры" на чале з салістам Анатолем Ярмаценкам.

Пасля гэтага журналісты скарысталі добрую магчымасць пагутарыць і з тымі, хто прыняў прысягу, і з тымі, хто прысутнічаў на цырымоніі.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

МІХАЛ Казімір Агінскі (1728—1800), пра музычнае мецэнацтва якога 30 гадоў назад мной апублікавана кніга, што, на маю радасць, павінна выйсці з друку па-беларуску, паходзіць з "тутэйшага" роду — як гэта казаў пра сябе нават перадапошні нашчадак нясвіжскага маярату князь Альб-

ён з "рускіх" родаў як па мужчынскай, так і па жаночай лініі. З тых жа вялікіх літоўска-беларускіх родаў была і яго жонка Аляксандра Чартарыская, дачка князя-канцлера Міхала, Гедымінавіча. Гэты шлюб, зрэшты, не быў вельмі шчаслівы. Будучая жонка гетмана мела рэзідэнцыю ў Седльцах, дзе таксама ствары-

качасовае валоданне годнасцю віленскага ваяводы (1765). Нарэшце, у 1768 годзе — вялікая літоўская булава, якую ён склаўці, дакладней, прадаў у 1793 годзе. Была таксама і Барская канфедэрацыя, непрацяглыя сутычкі з расійскімі войскамі: перамога пад Бердзічэвам і поўнае паражэнне ў бітве пад Ста-

СЛОНИМСКАЕ МЕЦЭНАЦТВА МІХАЛА КАЗІМІРА АГІНСКАГА

рэхт Радзівіл — з княжацкага роду, што значыцца, як і Пузыны з Казельска, гербам Агінец. Не буду тут займацца генеалагічна-геральдычнымі разважаннямі. Адзначу толькі, што, на маю думку, Агінскія не былі ні Гедымінавічамі, ні Рурывічамі, але толькі нашчадкамі мясцовых удзельных валадароў. Ва ўсякім выпадку, застаецца фактам, што з канца XVI стагоддзя гэты княжэцкі род адыграў значную і ўсё ўзрастаючую ролю на Беларускай землях Вялікага Княства Літоўскага. Выгаслі ж Агінскія толькі на пачатку бягучага стагоддзя.

Міхал Казімір быў сынам рана памёршага троцкага ваяводы Тадэвуша Юзафа і Ганны з князёў Вішнявецкіх. Яго бабкай па бацьку была Элеанора з Войнаў, віленская ваяводзіна, а па маці — Кацярына Дольская, першая жонка вялікага гетмана літоўскага Міхала Сервацыя Вішнявецкага. Значыцца, паходзіў

ла ўласны мастацкі асяродак. А Міхал Казімір рабіў тую ж справу ў Слоніме. Былі яны бяздзетнымі.

Некалькі слоў пра біяграфію нашага героя. Старанна выхаваны і адукаваны пад наглядом афіцыйнага апекуна, князя-канцлера Чартарыскага, ён меў выразны мастацкіх схільнасці: быў дасканалым жывалісцам-аматарам і асабліва музыкам. Іграў на арфе і скрыпцы, захапляючы лерсальскі двор і парыжскія салоны — уключна з Дэдро і энцыклапедыстамі. Аднак сям'я Чартарыскіх ускладала на яго іншыя надзеі: палітычную і вайсковую кар'еру. Першыя годнасці прыйшлі да яго хутка: у 1744 годзе — падчасы ВКЛ, праз чатыры гады — пісар польны літоўскі, а заадно — генерал-маёр літоўскіх войскаў. Пасля — замежныя ваяжы, турботы пра польскую карону — праз ложак "імператрыцы" і наперакор Станіславу Панятоўскаму, карот-

ловічамі, у час якой Агінскі, кажучы, склаў оперу. Зноў — замежныя падарожжы і палітычныя інтрыгі, у якіх праз усё жыццё ён ускладваў надзеі на берлінскі двор. Нарэшце, вяртанне ў Польшчу на пераломе 1774 і 1775 гадоў. Будучы яшчэ выезды за мяжу ў 1782—1786, 1790—1791 і ў 1794 гадах. З "фаміліяй" Чартарыскіх да таго часу ён даўно парваў сувязі.

Агінскі быў тыповым прадстаўніком арыстакратыі, якая закончыла сваё існаванне разам з Рэчай Паспалітай. Напышлівы, засяроджаны на сабе, палітычна наіўны, ублытаны ў масонства, незразумелыя сёння аферы — які ў княжны Тараканавай, Каліэстра ці Дагромавай, гетманам ён мог быць, як піша Жылінскі, толькі ў тагачаснай Рэчы Паспалітай, дзе ўсё, асабліва

(Заканчэнне на 6-й стар.)

Услед за каталіцкім святкам Нараджэння Хрыстовага і праваслаўнымі вернікі на Беларусі цешылі свае сэрцы малітвамі і надзеяй, што Збаўца людства аблягчыць наш цяжкі лёс і сагрэе нашы душы сваёй міласэрнасцю. Адкідаючы ідэалагічны стэрэатып "у советских собственная гордость", мы становімся, як і ўсе, паступова адтаіваюць нашы сэрцы і яснее розум, мы вяртаемся да тых духоўных каштоўнасцей, якія жывяць чалавецтва і якія былі гвалтоўна адабраны ў нашага народа. Гісторыя сведчыць, што да большавіцкай рэвалюцыі 1917 года Дзень Хрыстовага Нараджэння быў "маці святаў". Сёння, пасля дзесяцігоддзя атэістычнага ўціску,

народ наш зноў вольна і свабодна святкуе Нараджэнне Божае.

Селета ўрачыстыя набажэнствы адбыліся ва ўсіх праваслаўных прыходах Беларусі. Але галоўная ўрачыстасць, вядома ж, была ў сталіцы, дзе ў Мінскім кафедральным саборы ў ціхую ноч на 7 студзеня босякую літургію адслужыў мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, патрыяршы экзарх усяе Беларусі Філарэт.

НА ЗДЫМКУ: урачыстае набажэнства ў Мінскім кафедральным саборы.

Фота Віктара СТАВЕРА.

ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ, ФАКТЫ

РЭЙТЫНГ ПАПУЛЯРНАСЦІ

ПАЛІТЫК ГОДА

На працягу 1992 года беларуская служба “Грамадская думка” правяла сем апытанняў насельніцтва (студзень, люты, сакавік, чэрвень, ліпень, кастрычнік, снежань), у ходзе якіх вызначаўся рэйтынг палітычных дзеячаў Рэспублікі Беларусь. У кожным з апытанняў на першае месца нязменна выходзіў С.Шушкевіч, сярэднегадавы рэйтынг якога склаў 33,6 працэнта. Найбольш высокая ступень падтрымкі насельніцтва зафіксавана ў студзені (52,0 працэнта) і сакавіку (47,1 працэнта), найбольш нізкая — у кастрычніку (15,3 працэнта).

Такім чынам, найбольш папулярным палітыкам года, традыцыйна вызначаемым беларускай службай “Грамадская думка”, стаў Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С.Шушкевіч.

Другое месца заняў лідэр парламенцкай апазіцыі, старшыня Сойма БНФ Зянон Пазьняк. Ён набраў 6,6 працэнта. У Старшыні Савета Міністраў Вячаслава Кебіча — 4,7 працэнта галасоў апытаных, ён па папулярнасці на трэцім прыступку.

ЭПІДЭМІЯ

УСІМ НА ПРЫВІЎКУ!

Эпідэмія дыфтарый ў Беларусі набывае ўсё больш пагражальны характар: на сённяшні дзень у рэспубліцы хварэюць ужо дзесяткі чалавек. Не наапагато менш выяўлена бактэрыяносбітаў гэтага небяспечнага захворвання. Усё гэта прымусіла галоўнага санітарнага ўрача Беларусі выдаць надзвычайную пастанову па прафілактыцы дыфтарый і барацьбе з яе эпідэміяй. Згодна з пастановай, органы аховы здароўя абавязаны да 31 студзеня будучага года правесці вакцинацыю ўсіх людзей, якія ўваходзяць у групу рызыкі: работнікаў дзіцячых дашкольных устаноў, настаўнікаў школ, студэнтаў, работнікаў агульнага харчавання і сферы абслугоўвання, асоб, якія жывуць у інтэрнатах. А да лета мяркуецца правесці імунізацыю ўсяго дарослага насельніцтва рэспублікі. Пастановай таксама прадпісана праводзіць абавязковае бактэрыялагічнае абследаванне ўсіх хворых на ангіну.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

• Назіраецца тэндэнцыя скарачэння колькасці грамадзян Беларусі, якія хацелі б назаўсёды развітацца з ёю. У 1991 годзе з рэспублікі эмігрыравала 25 тысяч чалавек, у 1992 — толькі 18 тысяч.

• Урад Францыі выдзеліў Беларусі кароткатэрміновы крэдыт — 70 мільёнаў франкаў на аперацыі, якія будуць ажыццяўляцца Знешэканомбанкам, Белпрамбудбанкам і Прыярбанкам.

• Дэпутаты мясцовых Саветаў, эканамісты, дзелавыя людзі, дзеячы навукі і культуры, што ўваходзяць у партыі і рухі некамуністычнай скіраванасці, утварылі Беларусі рэспубліканскі фонд падтрымкі дэмакратычных рэформаў імя Л. Сапегі.

• Грамадзянін Польшчы і Канады, беларус па паходжанню, граф Аляксандр Прушынскі, які апошнім часам наезджае ў Мінск, зрабіў сенсацыйную заяву: ён збіраецца выставіць сваю кандыдатуру на пасаду прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

• Падаражэлі і сталі непамернай раскошай міжнародныя тэлефонныя размовы. Цяпер адна мінута тэлефоннай сувязі Мінска з Тэль-Авівам каштуе 290 рублёў, пазваніў у Польшчу ці Германію — 145 рублёў, Аўстралія і Новая Зеландыя абыдуцца ў 335 рублёў за мінуту. Нават блізкае зарубежжа — Літва ці Латвія становіцца недаступным: размова з Вільняй, напрыклад, каштуе 70 рублёў за мінуту.

• У Мінскім кафедральным саборы ўпершыню на беларускай мове праведзена брацкая споведзь. Спавядаў клірык сабора айцец Дамітрый (Башко). Ён і зрабіў пераклад.

• Не зможа пятаць самалётамі ў новым годзе сярэднезаможны беларус. Да Гродна з Мінска білет каштуе 87 рублёў, да Гомеля — 900, да Віцебска — 765. Гэта самы танныя рэйсы. А самыя дарагія — Мінск — Уладзівасток (22 500 рублёў), Мінск — Хабараўск (16 900 рублёў).

• На аукцыёне ў Гродне прададзена 8 кватэр. Двухпакаёвыя абышліся іх уладальнікам па 1,5 мільёна рублёў, трохпакаёвая каштавала 1,7 мільёна рублёў.

• На Гомельшчыне з’явіліся больш за 600 бежанцаў, якія ратаваліся ад братазайбоўчай вайны ў розных “гарачых кропках” былога СССР. Яны згодны распіцца ў Чачэрскім, Нараўлянскім, Веткаўскім і іншых раёнах з павышанай радыяцыяй.

АХОВА ЗДАРОЎЯ

ДЫЯГНАЗ... ЗА ТРЫ ХВІЛНЫ

Вырашыўшы ўсур’ез заняцца сваім здароўем, мы ўжо загадзя гатовы да бясконцага чэрпаў у паліклініцы, ды яшчэ не да аднаго спецыяліста, доўгага абследавання, магчыма, нават у бальніцы. А ці можна вызначыць стан здароўя чалавека ўсяго за некалькі хвілін! Аказваецца, можна.

Для гэтай мэты беларускія вучоныя-медыкі распрацавалі спецыяльны экспрэс-кардыёграф, работа якога была прадаманстравана ў Мінскім гарадскім цэнтры здароўя. Па сваёй канструкцыі ён не такі ўжо і складаны. Звычайны камп’ютэр, да якога падключаны спецыяльны модуль. Да запясцяў пацыента падключаюць адчувальныя датчыкі, і праз некалькі хвілін на экране з’яўляецца кардыяграма і адпаведны дыягназ. Затым усё гэта распячатваецца, прычым прыбор вызначае не толькі дыягназ, але і дае канкрэтныя рэкамендацыі. Такіх экспрэс-кардыёграфу ў рэспубліцы пакуль што лічаныя адзінкі — дзiesięць узоры. Іх вырабіла навукова-вытворчае прадпрыемства “АСУ-прыбор”.

ПРА ШТО МАЎЧАЛІ

НЕВЯДОМЫЯ ВОЙНЫ

Да гэтага часу грамадскасць краін былога СССР ведае добра, бадай, толькі адну вайну, дзе нашы афіцэры і салдаты выконвалі так званы “інтэрнацыянальны абавязак” — Афганістан. А былі ж яшчэ Карэя, В’етнам, Ангола, Егіпет, Алжыр, Лаос, Мазамбік, Йемен, Сірыя, Бірма... І там за імперскія інтарэсы Маскоўскага Краля, за сусветную рэвалюцыю гінулі савецкія людзі, у тым ліку і беларусы.

Пакуль што ў нас былі арганізацыі ветэранаў афганскай вайны. І вось у Гродне створана грамадская арганізацыя пад назвай “Клуб ветэранаў “непрызнаных войнаў”. Яна якраз і аб’ядноўвае тых, хто прымаў удзел у вышэйзгаданых савецкіх войнах, пра якія дагэтуль сарамліва маўчаць і нашы палітыкі, і нашы гісторыкі. Чаго бяцца! На Захадзе ж даўно ўсё вядома.

КАМУ ПАЛЁГКА?

МАНАПОЛЬНАЕ ПРАВА

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прыняў пастанову аб прадастаўленні шэрагу льгот Саюзу Моладзі Беларусі (былому камсамолу). У прыватнасці, мяркуецца першапачатковы разгляд усіх праграм, распрацаваных СМБ; а таксама іх ільготнае фінансаванне. Міністэрству замежных спраў прадпісана ў першую чаргу садзейнічаць афармленню выязных віз у замежныя краіны. Згодна з пастановай, Саюз Моладзі з’яўляецца прыярытэтным арганізацыяй у галіне міжнароднага абмену і турызму. Прадстаўнікі некаторых маладзёжных арганізацый выказваюць сваю незадаволенасць дакументам, таму што прадастаўленне льгот толькі адной арганізацыі азначае вяртанне ёй манапольных правоў.

“Раней літаратура была патрэбна кіруючай партыі і, як вядома, цанілася ёю ў меру адданасці літаратурных майстроў справе камунізму. Некаторыя з іх, добра засвоіўшы тое правіла, зрабілі неблагую кар’еру, нярэдка сямействам падняўшыся “з гразі ў князі”. Вядома, чыста культурнае значэнне іхняе творчасці нулявое. Але ў грамадстве культывавалася “палітыка згоды” (модная не толькі зараз), калі ніхто не адважваўся сказаць, што кароль голы. Афіцыйна прамаўлялі адваротнае. Пры жыцці выдавалі-перавыдавалі, выбіралі, куды толькі было магчыма, узнагароджвалі ўсімі шматлікімі рэгаліямі Саюза. Пасля смерці ўшаноўвалі мемарыяльнымі музэямі, назвамі сталічных вуліц, бронзавымі дошкамі на вуглах прэстыжных “дваранскіх гнёздаў”, дзе жылі класікі. І тут жа забываліся на іхнія імёны, не кажучы ўжо пра іхнюю творчасць, якую наменклатура ніколі не чытала, лічачы, што яе павінны чытаць народ — яна ж задавальнялася Чэхавым. Тым часам на подступах да новых узнагарод стаялі новыя “класікі”, што прагнулі запозненага ўсенароднага прызнання. То быў ладам адладжаны, безадмоўны канвеер. Цяпер жа ўсё перамянілася. Ва ўмовах матэрыяльнай галечы куды як зменшылася патрэба нават у сапраўды духоўным харчы, не кажучы пра эрзацы, стаў надта злабадзённы харч матэрыяльны. Калі ж мець на ўвазе, што і ў тым грамадстве, да якога мы раптам памкнуліся, духоўнасць, культура, а з ім і літаратура не дужа шмат значаць, дык няцяжка прадказаць, што напрыканцы ХХ стагоддзя татальная камерцыялізацыя, здаецца, даканае існаванне традыцыйнай культуры”.

(З інтэрв’ю Васіля БЫКАВА газеце “Звязда”).

НАДАННЕ ВОІНСКІХ ЗВАННЯЎ

ГЕНЕРАЛЫ БЕЛАРУСІ

Напярэдадні Новага года прысвоена чарговае воінскае званне генерал-маёр групе старшых афіцэраў.

Сярод іх начальнік тылу Міністэрства абароны Беларусі Аляксандр Хрыстафорав, намеснік старшыні КДБ рэспублікі Аляксандр Кулеш, намеснік старшыні КДБ, начальнік Упраўлення ваеннай контрразведкі Валерый Кез, начальнік тылу пагранвойск Вячаслаў Казлоў.

Маладых генералаў сардэчна павіншаваў прэм’ер-міністр рэспублікі Вячаслаў Кебіч. Ён пажадаў ім прымяніць усе свае веды і вопыт для ўмацавання асноў суверэнітэту Беларусі, абароны інтарэсаў яе народа.

СУПРАЦЬ ПАРНАГРАФІІ

ДАДАТКОВЫЯ МЕРЫ

Самымі катэгарычнымі і бескампраміснымі выразамі — “забараніць на тэрыторыі рэспублікі”, “лічыць недапушчальнай”, “узмаціць барацьбу”, “павысіць кантроль” — напоўнена пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь “Аб дадатковых мерах па спыненню на тэрыторыі рэспублікі прапаганды парнаграфіі, культуры насілля і жорсткасці”. Яна забараняе стварэнне, распаўсюджванне, дэманстрацыю і рэкламу кіна-, тэле- і відэафільмаў, выпуск друкаваных выданняў, якія прапагандуюць парнаграфію, культ насілля і жорсткасці.

Каб абараніць высокую маральнасць і добрыя традыцыі беларускага грамадства, Савет Міністраў патрабуе ад падначаленых яму органаў весці рашучую барацьбу з прапагандай разбэшчанасці, распусты і гвалту. Пры Міністэрстве культуры ствараецца Дзяржаўны рэгістр, які павінен адсейваць усё шкоднае і непатрэбнае пры рэгістрацыі кіна- і відэапрадукцыі.

НОВАЯ ПАЛІКЛІНІКА

Напярэдадні новага года для рабочых і служачых Мінскага трактарнага завода ўступіла ў строй новая паліклініка, дзе штодзённа змогуць аказаць кваліфікаваную дапамогу 1 500 пацыентам. Па аснашчэнню сучасным лячэбным прыбораў і ўстановак прадпрыемства затраціла шэсць мільёнаў долараў. Шырокі дыяпазон даследаванняў дазволіць намнога палепшыць дыягностыку, што, як вядома, палавіна поспеху ў барацьбе з хваробамі.

У новай медустанове мяркуецца таксама шырока выкарыстоўваць і нетрадыцыйныя метады лячэння. Упершыню ўведзена тут пасада клінічнага фармакалага, які стане ажыццяўляць кантроль за назначэннямі і дапамагаць урачу ў падборы неабходных медыкаментозных сродкаў.

НА ЗДЫМКАХ: новая паліклініка МТЗ; урач-лабарант Алена БАГАЧОВА.

С. ШУШКЕВІЧ: “НЕБЫВАЛЫ ДЗЕНЬ НА БЕЛАРУСІ”

СВАЙМУ НАРОДУ ПРЫСЯГНУЛІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Гутарка ішла ў асноўным вакол стварэння ў рэспубліцы войска. Гэты этап, як адзначыў міністр абароны П. Казлоўскі, яшчэ не закончыўся, яшчэ шмат чаго трэба зрабіць. Напрыклад, у час прыняцця прысягі паўсюль былі вывешаны нацыянальныя флагі, герб “Пагоня”. Але вайскоўцы пакуль не маюць уласнай формы.

Якой яна будзе? За аснову бяруцца гістарычныя аспекты, традыцыі свайго, нацыянальнага, хаця і ўлічваецца атрыбутыка многіх замежных армій.

Шмат пытанняў было зададзена міністру абароны наконт спецыфікі беларускага войска, яго баяздольнасці, ліквідацыі некаторых відаў узбраенняў.

— Наша армія будзе чыста абарончай, — падкрэсліў міністр, — таму і па сваёй колькасці, і па ўзбраенню мы збіраемся прытрымлівацца разумных прапарцый. У пытанні раззбраення мы строга выконваем Пагадненне 1990 года, падпісанае ў Парыжы.

Так, раней тэрміну прыступілі да ліквідацыі некалі грознай баявой тэхнікі. У прысутнасці замежных экспертаў пусцілі пад прэс, а больш дакладна — разрэзалі на метал першыя машыны пяхоты (БМП-1).

Раззбраенне будзе садзейнічаць змяншэнню напружанасці ў Еўропе. Тут накоплены столькі боезапасаў, што яны нават адмоўна ўздзейнічаюць на экалогію.

Да таго ж ліквідацыя ўзбраенняў дасць магчымасць зканоміць каштоўны метал, які можна скары-

стаць у мірных мэтах, баявыя машыны будуць выкарыстаны ў народнай гаспадарцы.

... У гэты дзень я сустрэўся з сям’ёй Макарэвічаў з-пад Смалявіч. Малодшы, Васіль, цяпер служыць пад Мінскам. Бацька, Фёдар Сцяпанавіч, і дзед, Сцяпан Мікалаевіч, прыезджалі да сына і ўнука на прыняцце прысягі з вялікай колькасцю ўзнагарод на грудзях.

Адкуль у Сцяпана Мікалаевіча ўзнагароды — здагадацца было няцяжка: салдат Вялікай Айчыннай. А адкуль яны ў Фёдара Сцяпанавіча?

З такога пытання і пачалася наша гутарка. Макарэвіч-сярэдні коратка раскажаў пра ўсіх:

— Наша сям’я па традыцыі ваенная: не паспее адзін адслужыць, ідзе другі ў войска. Бацька, ці як мы яго клічам, дзед, прайшоў з першага да апошняга дня вайны з фашысцкай Германіяй ды яшчэ і на японскую трапіў. Некалькі разоў быў паранены. Лічыце, што па разу на кожную ўзнагароду.

Хапіла і на маю долю выпрабаванняў пры “выкананні інтэрнацыянальнага абавязку”. У час дэсантвання зламаў нагу...

Я пацікавіўся ў Васіля, што адчувае ён сёння, калі прыняў прысягу, як ставіцца да службы.

— Служыць я пайшоў па сваёй ахвотце, — адказаў малады воін. — Рады, што падтрымаў традыцыю роду Макарэвічаў. Аднаго хачу: каб да канца службы быў на радзіме, у Беларусі. Прымаў прысягу з гонарам, з нейкай нават радасцю, быццам бы падрос, пасталеў. Ніколі не здраджу гэтай клят-

ве. Ды і як можна здрадзіць ёй, калі яна патрабуе абараняць свой народ, бацькоўскі дом.

Лёсы двух афіцэраў у вайну падобныя — падпалкоўніка Валянціна Безмена і маёра Аляксандра Абраменкі. За сваю службу пабывалі шмат дзе. Напрыклад, Валянцін Безмен пачынаў у Забайкальскай акрузе, Закаўказскай, паспалі за мяжу. І вось нядаўна вярнуўся ў Беларусь.

— Дома служыць лягчэй. Усё роднае, сваё. Шкада толькі, што крыху забыў мову. Нават тэкст прысягі на беларускай мове не адразу адолеў. Нічога; справа, як кажуць, папраўная. У мяне двое дзяцей, разам з імі цяпер і вывучаю родную мову.

Нялёгка даваўся тэкст ваеннай прысягі многім афіцэрам. У гэтым было няцяжка пераканацца і мне. У Міністэрстве абароны я так і не пачуў беларускай гаворкі.

Але вернемся да сустрэч з афіцэрамі.

— Якое ўражанне ў вас ад гэтага святочнага дня? — пытаюся ў Аляксандра Абраменкі.

— Я парадаваўся за сваіх сяброў. І сапраўды беларусам удалося стварыць святочную атмасферу. Што ж тычыцца прысягі, то я яе не... прымаў. Сам па нацыянальнасці рускі. Служу ў беларускім войску часова. Ужо падаў рапарт на звальненне.

— Ці ж цяжка вам будзе расставіцца з сябрамі, нашым краем?

— З сябрамі развітвацца заўжды цяжка. Тым больш, што з некаторымі праслужыў многія гады: Безменам, Янчанкам, Смунёвым... Не мацахай была для мяне і ваша беларуская зямля. Праўда, з ёю я не парываю назаўжды. У Мінску застанеца жыць дачка, буду ездзіць і да яе, і да сваіх таварышаў па службе.

— Вы едзеце на радзіму, каб працягнуць службу ў войску Расіі?

— Вельмі хачу пакінуць службу. Уладкавацца жыць у ціхім месцы — на сваёй Ноўгарадчыне. Заняцца асабістай гаспадаркай, рыбалкай. Крыху стаміўся ў арміі.

— Ведаю, Аляксандр, што вы не адзін “іншаземец” у беларускай арміі. Ці ж усе паедуць у свае краіны, якія мы называем бліжэйшымі замежжам?

— Многія, але не ўсе.

Мая апошняя сустрэча якраз і адбылася з такім чалавекам ля Міністэрства абароны. Віктар Шаўчэнка — украінец. Сёння ён даваў клятву на вернасць беларускаму народу.

— Вы, таварыш маёр, — пытаюся ў афіцэра, — не лічыце, што застаецца служыць у чужым войску?

— Такого адчування няма. Я ніяк не магу душой спасцігнуць, што адбылося нейкае раздзяленне ўзброеных сіл былога СССР. Напэўна, пройдзе нямаля часу, пакуль розніцу, дзе служыць — у Беларусі, на Украіне, у Расіі — мы будзем адчуваць. Яшчэ аб адным. Мне ўжо позна вяртацца дамоў на Палтаўшчыну. Праз год пайду на пенсію. На Украіне амаль нікога са сваякоў не засталася. Тут, у Мінску, маю трохпакаёвую кватэру. Жонка — мясцовая, беларуска. Абодва сыны, хоць і пішуча ўкраінцамі, жывуць таксама ў Мінску. Адзін, Іван, служыць ва Уруччы прэпаршчыкам. Другі, Мікалай, на “Інтэграле” працуе наладчыкам. Калі пайшоў дзяленне былога СССР, мы нібыта сямейны савет правялі наконт таго, якую краіну выбраць. Можца лічыць, што аднагалосна вырашылі: Беларусь.

Прыклад з Шаўчэнкам не адзінкавы. Нямаля ўкраінцаў, рускіх, афіцэраў іншых нацыянальнасцей далі клятву на вернасць беларускаму народу.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: у дзень прыняцця прысягі.

Фота Віктара СТАВЕРА.

З ВЯЛІКІМ сумам чыталіся нататкі Алесь Карлюкевіча ў N 38 (1992 г.) “ГР”, адрасаваныя хіба да энтузіястаў. Не, дарагі Алесь, не залежыць і ад энтузіязму, бо гэтая сістэма выклікае толькі падобныя да “Развітання” настроі. Маё знаёмства з беларускай кнігай пачалося ў незапомны 1982 год. Цікаваць разбудзіла “Зямля пад белымі крыламі” У. Караткевіча, перакладзеная на літоўскую мову, музыкай зачаравалі вершы, перакладзеныя Ю. Гаўруком. Месца сустрэчы — месцішчыны кнігарні ў Заходняй Беларусі. Тое, што тады трапіла ў імі вачам, запала і ў сэрца. Такое багацце мастацкай і дзіцячай літаратуры. Яна авалодала мною так, што я авалодаў моваю. “Вінаватыя” ў тым юбілей Купалы і Коласа, Арабей з Цёткай, Рагойша, Арочка ды Іпанізіянік. Потым я адкрыў Багдановіча, Гарэцкага, Скрыгана, пачуў Шыпілі і Мархель, пабачыў Мальдзіса і Зоську Верас. Так

З НАШАЙ ПОШТЫ

АД КАГО ЗАЛЕЖЫЦЬ?

знаёмства перарасло ў каханне, я стаў кніганошам. З таго часу амаль 100 разоў ездзіў па беларускіх кнігарнях, пераадолеў больш 10 000 кіламетраў і на столькі ж рублёў выбраў і перацягнуў кніг у Новую Вільню, у кнігарню.

І не толькі Новая Вільня — у самой Вільні, у гандлёвым цэнтры “Мінскас”, адрадзіўся аддзел беларускай кнігі, кніжны кіёск з Віцебска прыязджаў на гастролі Коласаўскага тэатра ў Коўна, а купалаўцы прывезлі ў Літоўскі драмтэатр цэлую скрыню кніг на святкаванні Дня Незалежнасці разам з “Тутэйшымі”. Паралельна з кніжным каналам капаўся й канал для перыёдыкі, так што адным часам мінулым летам толькі беларускія газеты і часопісы

прадстаўлялі замежны друк у віленскіх кіёсках.

Ва ўсім гэтым шчыра дапамагалі з беларускага боку чарговыя працаўніцы кніжнага гандлю — і астравецкага КААП, і віцебскага “Светача”, і маладзечанскай “Спадчыны”, і мінскага “Вільнюса”, але колькі яны маглі? Колькі мы складвалі папярэдніх заказаў — адно картаскада — і ў Астраўцы, і ў “Мінскас”, і ў “Вільнюсе” — яны не выконваліся. Выкупіць удалося толькі 13 камплектаў збору твораў Караткевіча ў астравецкай кнігарні. Наконт рэкламы — дык ужо пяты год не можам атрымаць бюлетэнь “Кнігарня”, які распаўсюджваецца толькі па розніцы, а з гэтага лета дык і падпіскі няма. З кнігамі наогул стала цяжка. Кудысь зніклі

дзіцячыя цудоўныя беларускія кніжкі, ужо два гады дарма іх шукаць па беларускіх кнігарнях. Няма што пакласці на паліцы тых дзвюх віленскіх кнігарняў не толькі гісторыка-краязнаўчай, а нават і мастацкай літаратуры. У найлепшым выпадку дастаеш па 1-2 экзэмпляры, як ласунак для сябра, калі нам не так многа трэба — які дзесятак экзэмпляраў. Крыўдна, але нават “Родных дзяцей” Ніла Гілевіча я натрапіў толькі для сябе. З іншага боку, ёсць ужо ў Вільні і ТБК, і “Сябрына”, і “Наша ніва”, і нават шопік “Гуда”. Пачалося адраджэнне, а з кнігай засуха. Нават у “Кнігарні пісьменніка” не змаглі набраць ані якасці, ані колькасці для святочнага кіёска на 25 саквака (дзякуй спадару Яўгену

Лецу: калі б не ягоны бескарыслівы дадатак). А цяпер, калі ўзніклі грашовыя бар’еры, кніганоша павінен заняцца хіба кантрабандай. Саматужны канал заглох, адзіночныя намаганні і пажаданні марныя. Трэба справу ставіць на дзяржаўны, нават міждзяржаўны падмурак, патрэбны адпаведны партнёр, адпаведная ўстанова. Вільня калісьці карміла Мінск хлебам надзённым духоўным, цяпер жа, наадварот, Мінск, пажажы прыклад, адчыні ў Вільні кантору “Беларуская кніга” (адпаведнік с.п. “Международная книга”), такое свайго роду культурнае пасольства ў бліжэйшай сталіцы, бо няма ў Еўропе дзвюх бліжэйшых сталіц. Мо разам з гэтым вырашыцца і праблема падпіскі, якая не можа рушыць з месца без адпаведных міждзяржаўных пагадненняў. Слова за зямлі, шаноўныя дзяржаўныя мужы.

Валдас БАНАЙЦС.
Новая Вільня.

ЛІСТКІ З КАЛЕНДАРА

14 СТУДЗЕНЯ, ЧАЦВЕР

СТАГОДДЗЕ МІНСКАЙ

ГУБЕРНІ

Сто гадоў таму выйшла ў Менску (тады Мінску) дадаткам да “Памятнай кніжкі Мінскай губерні на 1893 год” гісторыка-статыстычная нататка “Стагоддзе Мінскай губерні, 1793—1893” за аўтарствам сакратара Мінскага губернскага статыстычнага камітэта А.Смародскага.

Гэта значыць, што сёлета споўнілася дзвесце гадоў “воссоединення Минской губернии с Российской империей”. Юбілей. Але юбілей, які мы святкаваць не будзем: нічога добрага ад імперыі Беларусь, пераўтвораная ў рэшце рэшт у Паўночна-Заходні край, не атрымала. Ды і сама тэза пра “ўз’яднанне” нават па форме сафістычная. Бо нельга ж уз’яднаць тое, што раней проста не існавала. (У часы так званай старажытнарускай дзяржаўнасці было Полацкае княства, але не Мінская губерня і Кіеўскае

княства, а не Расійская імперыя).

І ўсё ж гэта наша гісторыя, добрая яна ці дрэнная, найперш — гісторыя. Сучасны чытач знойдзе ў даным рырытэце шмат цікавых фактаў. Змешчаны ў ім гістарычны нарыс земляў Мінскай губерні; урадавыя распараджэнні датычна падзелаў Польшчы; даныя пра склад і ўладжванне губерні; статыстыка яе развіцця за стагоддзе; спіс генерал-губернатары, грамадзянскіх губернатараў, архірэяў, губернскіх прададзіцеляў дваранства і да т.п.

Даведаемся мы, чаму і калі палякі прапаноўвалі сваю карону царам Фёдару Іаанавічу, Міхаілу Фёдаравічу, Аляксею Міхайлавічу, што ў 1860 годзе быў наступны склад хрысціянскага насельніцтва губерні: 310 373 — уніяты, 262 024 — праваслаўныя, 199 597 — католікі, што было тады ў Мінску 4 суконныя фабрыкі, 2 медныя, 3 інструментальныя

заводы і ажно 442 бровары. З імянных указаў Імператрыцы і Самадзержыцы Усерасійскай Кацярыны II даведваемся пра загад набіраць канцылярскіх служачых з маларасійскіх, Тульскай і Калужскай губерняў (пачатак русіфікацыйнай палітыкі), пра нагляд за піярскімі кляштарнымі школамі і вучэльнямі з прычыны “вредного их учения, основанного на буйственных началах новейшего французского суемудрия”, пра ўкамплектаванне егерскіх карпусоў з прызначэннем дваццацігадовага тэрміну службы мяшчанамі і сялянамі, казённымі ды абшарніцкімі, Мінскай губерні і да т.п.

Валеры ГЕРАСИМАУ.

Ігар ЖАЛЯЗОЎСКІ:

НЯХАЙ АБЫХОДЗЯЦЬ НЯЎДАЧЫ

Часам вельмі не шанцуе. На экзаменах, бывае, круглы выдатнік нечакана, нібыта ў кашмарным сне, завальвае любы прадмет. Але каб двойчы запар! Яўным фаварытам адпраўляўся на Алімпіяды ў Калгары і Альбервіль Ігар Жалязоўскі. Вярнуўся — першы раз з адзіным бронзавым медалём, праз чатыры гады — зусім ні з чым. Але новая зіма, новыя надзеі, і зноў пайшлі канвеерам паведамленні аб перамогах мінчаніна на этапах Кубка свету.

Напярэдадні Новага года спартыўны журналіст В. ПІСАРАУ узяў інтэрв’ю ў шматразовага чэмпіёна свету, якое мы даём у скрачэнні.

— Ігар, калі б прывёз з Альбервіля залаты медаль — гэта была б лебядзіная песня!

— Магчыма. У ранейшыя часы я, так сказаць, не зведаў душэўнага хвалявання перад Алімпійскімі гульнямі, нават у дзяцінстве мне больш падабалася, як гучыць “першыństwo Савецкага Саюза”. Вось, напэўна, што хацеў, тое і атрымаў. Адзіныя спаборніцтвы, дзе мне так і не ўсміхнулася фартуна. Як быццам пакаранне.

Але, павінен прызнацца, менавіта цяпер, з сённяшняга дня, стаўлю ўсё на карту, каб не схібіць у Лілехамеры. Астатнія старты не так важныя, нават Кубак свету, галоўнае — Гульні.

— Ты лічыш сябе няўдачнікам?

— Ні ў якім разе. Ну не пашанцавала з Алімпіядамі, што зробіш, значыць, лёс такі.

— Выходзіць, справа толькі ў лёсе!

— Не, у першую чаргу вінаваты, вядома, сам. Калі ў чалавека нешта не атрымліваецца, спаганяць трэба з сябе. Хаця і аб’ектыўныя акалічнасці не скінеш з рахункаў.

— Гавораць, у цябе праблемы з канькамі!

— Сапраўды, засталіся апошнія бегавыя. Як заўсёды, усё ўпіраецца ў валоту. Абяцае дапамагчы Дзяржжамспорт рэспублікі, але там цяжкасці з артыкулам расходаў, па якому можна рабіць аплату. А ў прадстаўніка японскай фірмы, чыімі канькамі я карыстаюся (яны прысутнічалі на спаборніцтвах з мам удзелам), з сабой, на жаль, нічога не было. Праўда, зрабілі злепак з нагі, так што, спадзяюся, гэта часовыя цяжкасці.

— Яшчэ параўнаўча нядаўна табе не даводзілася задумвацца, дзе і з кім трэніравацца. Зборнай СССР больш няма, у Беларусі ўмовы не дазваляюць. Як рыхтуешся цяпер!

— Гэты год, на шчасце, практычна не адрозніваўся ад папярэдніх. Лега я правёў на базе ў Раўбічах, а пачынаючы з верасня, падключыўся да расійскай каманды. І трэнер пакуль застаўся той жа — Валеры Муратаў.

— А скосых позіркаў не заўважаў, маўляў, што гэты чужак тут робіць!

— З Муратава цяпер будуць спаганяць у першую чаргу за медалі

для расійскага спорту. З другога боку, у нас даўня добрыя адносіны з ім, з хлопцамі. І потым, я па-ранейшаму лідэр, і, напэўна, спартсменам знойдзецца чаму ў мяне павучыцца. Думаю, яны таксама не ў проигрышы.

— Першыя этапы Кубка свету прыносілі поспех у асноўным табе і амерыканцу Джэксону. Куды падзеліся астатнія сапернікі!

— У асноўным выступалі практычна ўсе мацнейшыя, ну хіба Іенс-Уве Май пасля Алімпіяды зачэхліу канькі, а так склад практычна не змяніўся. Шчыра кажучы, сам не чакаў, што ў мяне так гладка ўсё пройдзе. Часткова і пашанцавала: я выйграў усе чатыры этапы на “тысячы”, тры з іх — з мінімальным адрывам у 0,02, 0,03 і 0,05 секунды.

У Японіі беглася больш цяжка. У Карзі ўжо было лягчэй, патрохі набіраю форму.

— Калі перамогі ідуць ксяком, ці не прыгупяецца вастрыня ўспрыняцця!

— Ёсць крыху.

— Тады які інтарэс бясконца стартваць у гэтых самых этапах! Стымуль!

— Прызы і кубкі, і міжнародная федэрацыя дае нядрэнныя прэміі за кожную перамогу. Зноў жа прыемна, што цябе ведаюць і паважаюць, асабліва за рубяжом.

— Чаго табе хацелася б ад жыцця, хаця б у бліжэйшы час!

— Каб усе былі жывыя і здаровыя — родныя, блізкія. І каб няўдачы абыходзілі нас.

ЗІМОВЫЯ ЭЦЮДЫ

Фота В. ВАСІЛЬЕВА.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з сучаснікамі за рубяжом (таварыства “Радзіма”).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукавана ў друкарні “Беларускі Дом друку”. Тыраж 5 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 29. Падпісана да друку 12.01.1993 г.